

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 379

van **SUZY WOUTERS**

datum: 15 februari 2022

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Schuldbemiddeling - OCMW en CAW

In het systeem van schuldbemiddeling zal een schuldbemiddelaar trachten een afbetalingsregeling te treffen met de schuldeiser. De schuldeiser dient akkoord te gaan met het voorgestelde afbetalingsplan. Belangrijk voor de schuldenaar is het correct naleven van gemaakte afspraken.

Een schuldbemiddelaar zal, bijkomend, nagaan of schulden terecht zijn, of ze verjaard zijn en of er onwettige kosten aangerekend worden.

OCMW en CAW (centrum algemeen welzijnswerk) vormen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is. Deze dienstverlening is, in tegenstelling tot advocaten en gerechtsdeurwaarders, kosteloos. De beschikbare hulpverleningsmodules rond schuldbemiddeling, door OCMW en CAW, omvatten budgetbegeleiding, budgetbeheer, schuldbemiddeling en de collectieve schuldenregeling (CSR).

Als schulden worden opgebouwd door consumentenkrediet, mag schuldbemiddeling in Vlaanderen enkel worden uitgevoerd door instellingen voor schuldbemiddeling van OCMW of CAW. De opleidingen voor schuldbemiddelaars worden gegeven door vzw SAM.

1. Graag een overzicht van hulpverleningsmodules (budgetbegeleiding, budgetbeheer, schuldbemiddeling en collectieve schuldenregeling) geïnitieerd door OCMW en CAW per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022.
2. Wat is de succesratio van de schuldbemiddelaar in termen van een aanvaard afbetalingsplan door de schuldeiser? Graag een overzicht per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022.
3. Hoelang bedraagt de wachttijd vooraleer een hulpverleningsmodule kan worden opgestart? Is er sprake van een wachtlijst? Graag een overzicht van gemiddelde wachttijd naargelang van hulpverleningsmodule, per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022.
4. Hoeveel hulpverleningsmodules werden jaarlijks, voor de periode 2015-2022, opgestart als gevolg van schuldopbouw door consumentenkredieten? Graag een overzicht per provincie. Is er sprake van een stijgende tendens? Zo ja, hoe verklaart de minister dit?
5. Hoeveel bedraagt de totale terug te betalen schuld uit schuldbemiddelingstrajecten bij OCMW en CAW? Graag een overzicht naargelang van hulpverleningstraject, per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022. Hoeveel bedraagt de gemiddelde schuld?

6. Hoeveel bedraagt de totale terugbetaalde schuld uit schuldbemiddelingstrajecten bij OCMW en CAW? Graag een overzicht naargelang van hulpverleningstraject, per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022. Hoeveel bedraagt de gemiddelde terugbetaalde schuld?
7. Wordt een stijging van hulpvragen voor schuldbemiddeling opgemerkt door de coronapandemie? Is dit beeld provinciaal verschillend?
8. Hoeveel personen in een afgeronde hulpverleningsmodule bij OCMW en CAW hervielen in een schuldbemiddelingstraject? Graag een overzicht per provincie, jaarlijks voor de periode 2015-2022.
9. Hoeveel schuldbemiddelaars werden opgeleid door vzw SAM, jaarlijks voor de periode 2015-2022? Graag een overzicht per provincie. Met welk budget ging dat gepaard?
10. Welke initiatieven worden genomen om de samenwerking tussen hulpverleners van OCMW's en het CAW enerzijds en de advocaten-schuldeisers anderzijds te verbeteren? Graag een opsomming.
11. Het federale regeerakkoord stelt dat men de collectieve schuldenregeling wil evalueren en hervormen.
Voert de minister gesprekken met zijn federale collega hieromtrent? Welke impact zal dit hebben op de schuldbemiddelingstrajecten van OCMW/CAW?
12. Hoe evalueert de minister de schuldbemiddelingstrajecten van OCMW en CAW?

ANTWOORD

op vraag nr. 379 van 15 februari 2022

van **SUZY WOUTERS**

1+4. De cijfers voor het jaar 2021 zijn pas beschikbaar in de zomer 2022. Het Steunpunt Mens en Samenleving (SAM vzw) is bezig met de data-verzameling en zal deze verwerken tot een volgend rapport m.b.t. de basisregistratie.

Voor de onderstaande cijfers en analyses baseer ik me op twee rapporten over de basisregistratie. Het eerste rapport gaat over de periode 2015-2016, het tweede rapport over de periode 2017-2020. Ik geef daarom hieronder eerst de cijfers van de ingezette types schuldhelpverlening per provincie voor de periode 2015 – 2016 met een analyse en in tweede instantie zal ik de cijfers 2017 – 2020 weergeven en bespreken.

Dit zijn de cijfers van de 312 erkende instellingen voor schuldbemiddeling (298 OCMW's, 11 CAW's en 4 OCMW-verenigingen). In proportie is het aandeel van de OCMW's veel groter dan dat van de CAW's: respectievelijk 95,5 % versus 3%. De OCMW-verenigingen nemen een speciale positie in: zij focussen vooral op collectieve schuldenregeling. Omdat de opdeling van cijfers apart voor de OCMW's en de CAW's weinig meerwaarde oplevert, opteerden de onderzoekers voor de hierna volgende indeling.

2015	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	3.361 (17,03%)	1.768 (15,92%)	4.227 (18,31%)	1.726 (15,39%)	2.247 (9,08%)
Budgetbeheer	8.627 (43,72%)	4.629 (41,68%)	8.381 (36,30%)	5.072 (45,23%)	11.576 (46,76%)
Schuldbemiddeling	7.337 (37,18%)	4.220 (38,00%)	9.165 (39,69%)	4.173 (37,21%)	9.349 (37,77%)
CSR – aanstelling	408 (2,07%)	488 (4,39%)	1.318 (5,71%)	243 (2,17%)	1.583 (6,39%)
Totaal	19.733	11.105	23.091	11.214	24.755

2016	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	3.404 (17,69%)	1.710 (16,24%)	4.079 (17,90%)	1.674 (15,61%)	2.267 (9,20%)
Budgetbeheer	8.668 (45,04%)	4.506 (42,78%)	8.653 (37,98%)	4.968 (46,33%)	11.235 (45,59%)
Schuldbemiddeling	6.769 (35,18%)	3.853 (36,58%)	8.870 (38,93%)	3.908 (36,44%)	9.589 (38,92%)
CSR – aanstelling	402 (2,09%)	463 (4,40%)	1.183 (5,19%)	174 (1,62%)	1.549 (6,29%)
Totaal	19.243	10.532	22.785	10.724	24.640

De bovenstaande tabellen tonen aan dat voornamelijk budgetbeheer wordt aangeboden, gevolgd door schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en tot slot een aanstelling als schuldbemiddelaar in een procedure collectieve schuldenregeling.

Voor alle provincies geldt dat ofwel budgetbeheer en/of schuldbemiddeling een eerste plaats bekleedt met steevast budgetbegeleiding op de derde plaats, gevolgd door een aanstelling als schuldbemiddelaar binnen een procedure collectieve schuldenregeling.

2017	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	3.214 (17,41%)	1.961 (18,82%)	3.775 (16,61%)	1.730 (16,36%)	2.337 (9,23%)
Budgetbeheer	8.548 (46,29%)	4.183 (40,15%)	8.852 (38,94%)	4.923 (46,57%)	11.438 (45,17%)
Schuldbemiddeling	6.321 (34,24%)	3.845 (36,91)	8.933 (39,30%)	3.784 (35,79%)	10.027 (39,60%)
CSR – aanstelling	380 (2,06%)	429 (4,12%)	1.171 (5,15%)	135 (1,28%)	1.520 (6,00%)
Totaal	18.463 (100%)	10.418 (100%)	22.731 (100%)	10.572 (100%)	25.322 (100%)

2018	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	2.795 (16,71%)	1.696 (17,08%)	2.918 (13,76%)	1.689 (16,50%)	2.668 (10,62%)
Budgetbeheer	7.607 (45,49%)	4.174 (42,05%)	8.640 (40,76%)	4.734 (46,25%)	11.017 (43,85%)
Schuldbemiddeling	5.988 (35,81%)	3.657 (36,84%)	8.452 (39,87%)	3.699 (36,13%)	9.960 (39,64%)
CSR – aanstelling	332 (1,99%)	400 (4,03%)	1.190 (5,61%)	115 (1,12%)	1.480 (5,89%)
Totaal	16.722 (100%)	9.927 (100%)	21.200 (100%)	10.237 (100%)	25.125 (100%)

2019	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	2.769 (16,81%)	1.657 (17,10%)	2.677 (12,94%)	1.510 (15,50%)	2.402 (9,70%)
Budgetbeheer	7.453 (45,25%)	4.087 (42,18%)	8.432 (40,74%)	4.495 (46,12%)	11.060 (44,65%)
Schuldbemiddeling	5.953 (36,14%)	3.570 (36,85%)	8.394 (40,57%)	3.619 (37,14%)	9.844 (39,74%)
CSR – aanstelling	295 (1,79%)	375 (3,87%)	1.189 (5,75%)	121 (1,24%)	1.463 (5,91%)
Totaal	16.470 (100%)	9.689 (100%)	20.692 (100%)	9.745 (100%)	24.769 (100%)

2020	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
Budgetbegeleiding	2.779 (17,67%)	1.724 (18,52%)	2.667 (13,44%)	1.552(16,39%)	2.356 (9,84%)
Budgetbeheer	6.924 (44,02%)	3.871 (41,58%)	8.124 (40,94%)	4.321 (45,62%)	10.635 (44,40%)
Schuldbemiddeling	5.761 (36,62%)	3.335 (35,83%)	7.968 (40,15%)	3.490 (36,85%)	9.551 (39,87%)
CSR – aanstelling	267 (1,70%)	379 (4,07%)	1.085 (5,47%)	108 (1,14%)	1.412 (5,89%)
Totaal	15.731 (100%)	9.309 (100%)	19.844 (100%)	9.471 (100%)	23.954 (100%)

De cijfers tonen aan dat over de jaren 2017-2020 voornamelijk budgetbeheer wordt aangeboden, gevolgd door schuldbemiddeling, budgetbegeleiding en tot slot schuldbemiddeling als schuldbemiddelaar aangesteld binnen een procedure collectieve schuldenregeling.

Diezelfde rangorde geldt trouwens voor alle provincies en voor alle beschouwde jaren. Uitzondering is de provincie Oost-Vlaanderen: daar is het aantal ingezette hulpverleningsmodules budgetbeheer en schuldbemiddeling vergelijkbaar.

Overigens geldt dat de verschillen zowel tussen provincies onderling als over de jaren heen zeer bescheiden zijn. Dit geldt niet voor de provincie Oost-Vlaanderen: het aandeel budgetbegeleiding neemt tot 2019 af, maar het aandeel schuldbemiddeling neemt tot dan wat toe.

Het totaal aantal ingezette hulpverleningsmodules neemt voor elke provincie jaar na jaar wat af. De Nationale Bank van België stelde eveneens jaar na jaar dalende aantallen vast voor de geregistreerde personen met achterstallige contracten. De verklaring hiervoor ligt deels bij de in 2018 toegepaste registratie bij de CAW' s in een nieuw systeem.

2. Wat betreft de succesratio per provincie zijn er geen gegevens beschikbaar. In de meeste gevallen is de geboden schuldhelpverlening succesvol, ook al is er in minieme mate herval in schuldenlast. Deze laatste groep cliënten kan opnieuw terecht bij schuldhelpverlening indien echt nodig, ofwel kunnen zij zelfredzaam zijn met de tools en wat ze leerden tijdens de periode in schuldhelpverlening.
3. Omdat de niet zo vaak voorkomende wachttijden bijna altijd van korte duur zijn en sterk fluctueren, zijn hierover geen gegevens beschikbaar. In elk geval zullen de schuldhelpverleners minstens eerste hulp bij schulden bieden aan deze kwetsbare mensen in afwachting van meer diepgaande schuldhelpverlening: mensen kunnen reeds documenten en facturen verzamelen, er wordt noodhelp geboden om bijvoorbeeld een uithuiszetting te voorkomen, de meest zelfredzamen kunnen aan de slag met online tools enzovoort.

5-6. Hierover zijn geen cijfergegevens beschikbaar.

7. De stijgende tendens qua hulpvragen voor schuldbemiddeling veroorzaakt door de coronapandemie is aanwezig, en er wordt verwacht dat deze zich in 2022 zal doorzetten. Hulpverleners zien deze nieuwe tendens in de schuldhelp bevestigd in de onderzoeks- en basisregistratiegegevens. Er zijn drie opvallende elementen: de impact van kleinere schulden neemt toe (o.a. bij nutsvoorzieningen), schuldendossiers worden steeds complexer en huurschulden komen nu vaker voor –

hoge huurprijzen hebben een grote impact op het (soms door corona lager geworden) beschikbare gezinsbudget.

Mensen die door corona hun inkomen verliezen, geraken soms in betalingsproblemen die in het beste geval van tijdelijke aard zijn. Hier gaat het meestal over zelfredzame personen, die vrij snel een nieuwe job vinden, wat opnieuw financiële ademruimte geeft. Mensen met hoge zorgkosten in het gezin kunnen ook schuldenlast hebben, waarvoor hulp zeker nodig is. Er zijn op dit vlak geen gegevens beschikbaar voor de verschillende provincies.

8. Hierover zijn geen cijfergegevens beschikbaar.
9. Ik heb geen gegevens van het totaal aantal schuldbemiddelaars die jaarlijks opleiding volgen bij SAM vzw. SAM vzw en het vroegere Vlaams Centrum Schuldenlast organiseren jaarlijks een aantal basisopleidingen schuldbemiddeling, sinds de inwerkingtreding van het decreet en het besluit van de Vlaamse Regering houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling. In het najaar van 2022 worden 4 nieuwe reeksen van telkens 11 dagen aangeboden in Gent, Brugge, Antwerpen en Hasselt. Het volgen van deze opleiding kost aan de deelnemer 1.400 euro voor medewerkers die aan de slag zijn bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling en 1.500 euro voor anderen.
Sinds kort biedt ook Procura vzw een basisopleiding aan, met eenzelfde inhoud en duurtijd. De kostprijs voor het volgen van deze 11-daagse opleiding bedraagt €1.150 voor de medewerkers binnen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling en €1.250 euro voor anderen.
10. Initiatieven die worden genomen – vaak via de samenwerkingsverbanden van erkende instellingen voor schuldbemiddeling (BIZ, Budget in Zicht) – zijn divers. Ze worden meestal regionaal ontwikkeld en over de 5 provincies en Brussel gedeeld. De kruisbestuiving en inspirerende goede praktijken zorgen voor een adequate samenwerking tussen schuldhulpverleners en advocaten en zelfs schuldeisers. Een greep uit de goede praktijken: dialoogtafels voor hulpverleners en advocaten-schuldbemiddelaars, BIZ gaf opleiding aan advocaten van de Jonge Balie over de tool CSR en de mogelijke samenwerking tussen schuldhulp en advocatuur. BIZ is welkom bij meerdere balies: vorming geven, organiseren van kennismaking, communicatie naar aanleiding van dossiers en themabesprekingen tussen alle actoren, promoten van de ontwikkelde tools ten gunste van de meest kwetsbaren, dialoogtafels, enz.
11. Ik ben op de hoogte van het initiatief. SAM vzw, mijn administratie en mijn kabinet houden de vinger aan de pols, maar het is nog te vroeg om de effecten hiervan in te schatten. Er is immers nog geen nieuwe regelgeving klaar.
12. Ik concludeer dat de erkende instellingen voor schuldbemiddelingen met veel engagement hulp bieden aan (kwetsbare)mensen in schuldenlast. Er wordt zowel preventief als curatief gewerkt. In de corona-context hebben de hulpverleners extra geëngageerd gewerkt. Hun werk verdient veel respect.